

Podcastreeks Muiderslot tussen je oren, reeks Podium

Aflevering #14: Natte voeten

(Buiten bij het Muiderslot)

[Soundscapes beginnen]

Gerhard: Dat is denk ik ook het leuke van de waterschappen. Er ligt natuurlijk een enorme traditie hè, er wordt wel eens gezegd: de oudste overheid van Nederland. En misschien wel voordat het woord overheid eigenlijk bestond. Maar je kan ook zeggen, misschien wel de meest relevante overheid voor de toekomst. Want je kan van alles van Nederland vinden en er van alles mee willen doen, maar we liggen hier voor 2/3 in een gebied dat onder water loopt als je geen dijken hebt.

Voice over Roos: Welkom bij 'Muiderslot [er klinkt geluid van een deur die opengaat] tussen je oren' [er klinkt geluid van een deur die in het slot valt]. Helemaal passend bij het thema van deze podcastreeks over water, kreeg ik laatst een brief. Van Waternet: het was weer tijd om de waterschapsbelasting te betalen. Ik betaalde braaf maar had eigenlijk geen idee waar dat precies naar toe ging. Je blijkt te betalen voor watersysteemheffing, zuiveringsheffing en verontreinigingsheffing, zo vertelt Waternet mij. Al deze zaken rondom waterbeheer klinken mij erg abstract, terwijl ik er stiekem al op jonge leeftijd mee bezig was.... Bouwde jij vroeger op het strand niet ook allerlei dammen en kastelen van water en zand? Waterbeheer voor de kleintjes!

In deze aflevering ga ik op zoek naar zowel het verleden als de toekomst van het waterbeheer in Nederland. Het Muiderslot heeft daar een historische rol in gespeeld, zoals we in aflevering 11 konden horen. Zal het kasteel er in de toekomst weer een rol in moeten spelen? Een belangrijk thema van de toekomst van waterbeheer is klimaat. Het Muiderslot ligt dan wel niet meer aan de Zuiderzee, toch lijkt me dat de zeespiegelstijging ook hier invloed heeft of gaat hebben. Om ons wegwijs te maken in dit onderwerp is Hilga Sikma aangeschoven op de vestingwal met uitzicht op het water en het kasteel. Ze is projectleider bij Waternet en vertelt ons over de kansen en gevaren van waterbeheer.

Hilga is hier vandaag niet alleen. Bij het eeuwenoude watervraagstuk hoort een eeuwenoude functie: de dijkgraaf. En laat het nou net zo zijn dat P.C. Hooft, de beroemde bewoner van het Muiderslot uit de 17^e eeuw, ook dijkgraaf was. Op dit moment is Gerhard van den Top de dijkgraaf van het waterschap Amstel, Gooi en Vecht. Hoe zorgt de dijkgraaf er al eeuwen voor dat onze sokken droog blijven? We beginnen met een stukje geschiedenis en gaan dan met Hilga kijken naar de toekomst.

[Soundscapes vervagen]

Roos: Nou Gerhard, jij bent de opvolger van P.C. Hooft, die hier woonde. We kunnen zijn huis, het Muiderslot, mooi zien hier vanaf de dijk. En hij was ook dijkgraaf, net als jij. Hoe zou jij die functie van dijkgraaf omschrijven voor een leek?

Gerhard: Nou, voor een leek zou ik zeggen: een dijkgraaf is de burgemeester van het waterschap. Je bent de voorzitter van het algemeen bestuur en die zou je kunnen vergelijken met de gemeenteraad. Dat zijn de gekozen volksvertegenwoordigers die ervoor zorgen dat we niet te veel belasting heffen en dat we de belastingen gebruiken voor de goede dingen. En de voorzitter van die raad is de zeg maar de dijkgraaf. En je bent ook voorzitter van het dagelijks bestuur. Dat zou je kunnen vergelijken met het college bij een gemeente: burgemeester en wethouders. Bij een waterschap heb je het dagelijks bestuur. En die zorgen voor het dagelijks toezicht, het besturen van het waterschap en het uitvoeren van alle taken die moeten gebeuren. En daarnaast heb je als dijkgraaf ook nog een zelfstandige functie als orgaan van het waterschap, voor crisisbeheersing. Dus als het een keer misgaat rond een dijkdoorbraak of een andere crisis, dan heb ik als voorzitter ook zelfstandige bevoegdheden om te zorgen dat dat weer wordt opgelost.

Roos: Dat is eigenlijk nog best abstract. Hoe zien jouw dagelijkse bezigheden eruit?

Gerhard: Nou, ik ben best veel bezig met het voorbereiden van besluitvorming. Dat klinkt ook heel vaag denk ik.

[Er klinkt gelach van Roos].

Gerhard: Maar bijvoorbeeld nu moeten we de begroting voor volgend jaar vast gaan stellen. Dat betekent eigenlijk dat je alle belastinginkomsten moet verdelen over al je taken. Want we doen ook dingen voor de waterveiligheid, we doen dingen voor het schoonmaken van afvalwater, we zorgen ervoor dat er voldoende water is in het hele gebied. Dat is best een hele kunst. Want als je hier om je heen kijkt, dan zie je hier links van mij het stadje Muiden. Daar moeten mensen voldoende water hebben voor hun drinkwater. We moeten ook alles wat uit hun riool komt schoonmaken. En rest van ons ligt een mooie toren met een zwaan die daar fijn in het water zwemt, dus dat moet ook schoon zijn zodat die zwaan het heel lekker heeft in het water. En dat die boer die daar zit voldoende water heeft voor zijn landbouw. Nou, al die taken, die moeten worden uitgevoerd. En ik ben er eigenlijk steeds mee bezig om ervoor te zorgen dat het waterschap die taken die er liggen goed kan uitvoeren.

Roos: En dan heel even voor mijn duidelijkheid, wat is precies een waterschap?

Gerhard: Een waterschap is een overheid. We hebben in Nederland het Rijk, dat zie je via de Tweede Kamer. Je hebt de provincies, dat zijn wat grotere bestuurlijke eenheden op regionaal niveau. Daar hebben we er twaalf van in Nederland. Dan heb je de gemeenten, nou die kent iedereen wel: je eigen omgeving. En je hebt de waterschappen. En de waterschappen zijn speciaal daar voor waterveiligheid en

voldoende water en heffen daar zelf ook belasting voor. Dus in Nederland zijn er op dit moment nog 21 waterschappen. Er waren in 1950 nog 2500, dus we zijn met heel veel fusies bezig geweest. En die 21 waterschappen die zorgen dus voor waterveiligheid, voldoende water en schoonwater en heffen daar hun eigen belasting voor.

Roos: Maar een waterschap komt dus niet overeen met een provincie. Die zijn zeg maar anders qua gebied ingedeeld.

Gerhard: Ja, qua stroomgebied ingedeeld.

Roos: Stroomgebied!

Gerhard: Dus je moet eigenlijk je voorstellen: water stroomt natuurlijk altijd een bepaalde kant op, meestal naar beneden. Tenzij je het omhoog pompt.

Roos: [lachend] ja...

Gerhard: En wat we dus doen is dat we die waterschappen indelen aan de hand van stroomgebieden. En wij zitten dus in het stroomgebied van de Amstel, de Vecht en het Gooi. Hè, het Gooigebied is eigenlijk de Alpen van ons waterlandschap: hooggelegen, zandgebied, op een heuvelrug... dus daar komt veel water uit. Het ligt tot iets van 25 meter boven NAP. En in het laagste gebied, aan de andere kant van het Amsterdamrijnkanaal, daar hebben we hele diepe polders. Die liggen 6 meter onder NAP. Nou, dat moet je allemaal zien droog te houden en van voldoende water te voorzien, en dat doet het waterschap de hele dag. Daar zijn wij mee bezig.

Roos: Ja, dus vaak zijn die waterschappen door een rivier of zo, daar ligt dan de grens.

Gerhard: Ja, op die manier is dat bepaald.

Roos: Dat bepaald dat. En bestaat het ook in het buitenland, hebben die ook waterschappen en een dijkgraaf die daar dan aan het hoofd staat?

Gerhard: Nou, ik geloof niet dat er in het buitenland... het woord dijkgraaf is wel heel Hollands. Hè, we hadden in Nederland natuurlijk vroeger de graven. De graven van Holland... en je zou kunnen dat die dijkgraaf eigenlijk een soort boerengraaf was. Die had ook veel land in het gebied. Maar je kon niet alleen voor die waterveiligheid zorgen, je kon ook niet alleen een polder maken door 'm droog te malen. Dus dan koos men iemand uit hun midden en die kreeg het recht om belasting te heffen. Van de mensen, de ingelanden, de mensen die in dat land woonden, in dat stukje polder woonden. En zo ontstond de term dijkgraaf in Nederland. Maar in het buitenland, daar heb je hier en daar, in Duitsland heb je dat op een aantal plekken, en ik geloof ook dat je in Frankrijk waterautoriteiten hebt. Het lijkt wel een beetje op het Nederlandse model, maar echt zo'n Nederlandse overheidsinstantie die alleen maar met water bezig is en daar ook zelf belasting voor mag heffen, dat is wel heel uniek van Nederland hoor.

Roos: En je noemde het net al een beetje, je had dan die graven. Maar hoe lang bestaat die functie 'dijkgraaf' dan al? Hoe ver gaat dat terug?

Gerhard: Nou het eerste waterschap is opgericht in Rijnland, volgens mij in 1285 uit mijn hoofd. Echt heel lang geleden. Dus 13^e eeuw, moet je nagaan, dat is 700 jaar geleden. En die dijkgraven zijn een beetje gaandeweg ontstaan in het groeien van die kleine waterschapjes naar wat grotere waterschappen. En het waren natuurlijk ook vaak mensen van een bepaalde achtergrond die in dat gebied al heel veel land hadden, waardoor ze ook hun belangen hadden om dat ook goed droog te houden en dat samen op te pakken. Want het waren mensen die vaak ook al een beetje opgeleid waren en konden lezen en schrijven.

Roos: Ook vaak mensen van adel dan?

Gerhard: Soms, ja. Niet altijd, maar dat was wel, kijk, van origine waren natuurlijk bestuurlijke functies, ook in Nederland, je was of geestelijke, of je had een titel vanuit, nou ja, een soort verleden, een oorlogsverleden die je had verricht, dan had je een adellijke titel verkregen. Maar voor dijkgraven was het belangrijkste dat je land had. En dat je dus in die polder een belang had, waar je ook voor betaalde, iedereen moest betalen naar zijn belang, om te zorgen dat dat gebied ook veilig was tegen water. Want je moet je voorstellen, dit gebied waar we hier zijn van het Muiderslot, dat lag natuurlijk vroeger aan de Zuiderzee. Dat was een hele woeste zee. Er lag niet een afsluitdijk voor. Dus als het goed stormde, dan was het hier best wel spannend of je het drooghield. En die eerste dijkjes die hier lagen, ja dat waren gewoon zanderige dijkjes waar je, als je er een keer goed tegenaan trapt gingen die door, dus je moest heel hard werken om dat gebied veilig te houden tegen die zee. En als je ook naar onze oude henskoper kijkt uit 1717 zie je ook Neptunus daar staan met z'n drietand die dat land bedreigt, en dan zie je de schapjes en de landerijen. Want ja, je moet die vruchtbaarheid en die haven echt goed beschermen tegen die Neptunus die dat gebied voortdurend bedreigt. En dat is eigenlijk die oorsprong van die waterschappen: veiligheid bieden voor de vruchtbaarheid, welvaart, de mensen, de dieren en het gebied.

Roos: Eigenlijk wel een ander soort verantwoordelijkheid, klopt dat?

Gerhard: Ander soort verantwoordelijkheid dan?

Roos: Ja, de functie loopt natuurlijk wel meer door, maar je zegt, als je toen tegen een dijkje schopte dan ging die door. Dus dat de mensen daar nog meer bewust van waren ofzo?

Gerhard: De technieken zijn natuurlijk heel erg verbeterd. Dus we hebben nu heel nadere technieken en we kunnen nu beter berekenen wat een dijk nodig heeft, hè. We doen tegenwoordig hele goede berekeningen over overstromingskansen en we willen zorgen dat iedereen veilig is achter die dijk. Maar tegelijkertijd is natuurlijk de waarde van alle gebouwen, de aantallen die mensen daar achter liggen, de risico's zijn enorm toegenomen. Dus, je zou kunnen zeggen: we zijn er veel beter in geworden, we zijn er ook veel professioneler in geworden, slimmer in geworden, maar er staat ook wel meer op het spel dan toen. En daarom doen we ook nog steeds heel veel investeringen in dit gebied. Om ook bij die veranderende

klimaatomstandigheden, die bedreigingen die toenemen, te zorgen dat we hier wel veilig zijn en blijven.

Roos: Ja, en dat veilig voelen zat er vroeger heel erg in, in die functie, en nu nog steeds.

Gerhard: Ja, die veiligheid staat heel erg voor op, en zeker in de rol van dijkgraaf ook, omdat ik natuurlijk ook in die crisissituatie hè, ik heb mijn telefoon altijd bij me, hij staat 24 uur per dag, 7 dagen per week, altijd aan. Omdat als het mis gaat moet ik er gewoon altijd voor zijn. En dat voel ik ook zo.

Roos: En voelt dat dan ook als een soort voortzetting van een eeuwenoude traditie?

Gerhard: Zeker. Hè, ik heb hier in het Muiderslot altijd mijn schouwdiner. Ik doe dat altijd hier in de Ridderzaal van het Muiderslot. Waar ook P.C. Hooft vroeger woonde als de baljuw van het Gooiland.

Roos: Ja, moeilijke naam...

Gerhard: Ja, mooie naam hè? Het was natuurlijk een hele strategische plek, want die Vecht lag aan het begin van het gebied. Dus je kon hier als je kwaad wilde, het land binnendringen. Dus hij zat hier én als burgemeester van het Gooiland, maar ook als baljuw, als dijkgraaf. En ik heb hier ook een keer een tentoonstelling laten organiseren, de Sleutel van Amsterdam. En toen stond onze hensbeker ook hier in het Muiderslot. En bij zo'n schouwdiner brengen we die hensbeker vanuit ons kantoor hier naartoe. Drinken we uit die hensbeker, en dat gaat dus terug naar een hele oude traditie van die heemraad en die dijkgraaf als het stormde samenkwamen in het waterschapshuis en samen zorgden voor de veiligheid van het achterland en dan erop dronken als het gelukt was.

Roos: Ja. Wat een geschiedenis die nog steeds zo wordt voortgezet!

Gerhard: Ja, en dat is ook heel mooi, ik denk dat het leuke van de waterschappen denk ik ook is dat er een enorme traditie ligt, er wordt wel eens gezegd: de oudste overheid van Nederland. En misschien voordat het woord overheid eigenlijk bestond. Maar je kan ook zeggen, misschien wel de meest relevante overheid voor de toekomst. Want je kan van alles van Nederland vinden en er alles mee willen doen, maar we liggen hier voor 2/3^e in een gebied dat onder water loopt als je geen dijken hebt. Dus het begint ermee, fundament: waterveiligheid, voldoende water, geen zout water in ons gebied, zorgen dat al die functies hier kunnen blijven voortbestaan. En daarna kan je gaan nadenken over: goh, waar gaan we dan huizen bouwen, wat gaan we met het onderwijs doen, wat gaan we met gezondheidszorg doen. Maar het begint met die waterveiligheid.

Roos: Ja, terwijl dat voor heel veel mensen denk ik vanzelfsprekend is, dat dat er is. Terwijl dat het helemaal niet is!

Gerhard: Nee, we zijn misschien wel iets te succesvol geweest in het geven van het gevoel dat we hier totaal veilig zijn. En dat is eigenlijk heel belangrijk om dat ook

zo te houden. Dus ik zou er ook de laatste van zijn om te zeggen van oh, wat stom dat we het zo veilig hebben gemaakt, absoluut niet.

[Er klinkt gelach van Roos].

Gerhard: Maar tegelijkertijd moeten we wel een beetje af van de vanzelfsprekendheid. Want het is gewoon een hele kunst, en het blijft ook een hele kunst in de komende jaren nu onze klimaatomstandigheden zo snel aan het veranderen zijn. De zeespiegel stijgt, we krijgen droogte in de zomer, waterkwaliteit staat onder druk door allerlei nieuwe stoffen. We moeten wel vol aan de bak om het ook zo te houden voor de komende generaties.

Roos: Hé, en nog even over het Muiderslot. Dat was dus het huis van P.C. Hooft. Vervult het nu ook nog een soort functie bij jou, als dijkgraaf?

Gerhard: Nou, het is de plek waar ik mijn jaarlijkse schouwdiner organiseer.

Roos: Ja.

Gerhard: En dat is niet voor niets. Want ze zeggen wel eens: wie zijn geschiedenis niet kent, die kent ook zijn toekomst niet. En het feit dat we hier bij elkaar komen in datzelfde oude pand waar in 1609 P.C. Hooft ging wonen als baljuw van het Gooiland, en dat we in diezelfde zaal nog altijd met elkaar een glas drinken op de samenwerking voor het goede waterbeheer in ons gebied, dat is gewoon ontzettend kostbaar. En dat is misschien heel ritueel, maar het is daarmee ook heel belangrijk. En daarom ben ik er ook heel erg aan gehecht om dat te blijven doen.

Roos: En ik heb nog een vraag voor je, wat vind je zo bijzonder aan jouw waterschap? Voelt het eigenlijk als jouw waterschap?

Gerhard: Zeker!

Roos: Ja [lacht]!

Gerhard: Ik vind het altijd een beetje lastig om te zeggen, ik zeg het wel vaak: 'mijn waterschap', maar het is natuurlijk ons waterschap. Het is het waterschap van 1.3 miljoen inwoners hè, van alle gekozen AB-leden, van alle mensen die voor het waterschap werken, want waar zou ik zijn als voorzitter zonder al die fantastische medewerkers van Waternet en alle inwoners die hun steentje bijdragen. Maar het voelt wel als het mooiste waterschap van Nederland, omdat het zo'n ontzettend uniek gebied is. Je hebt hier wat ik al zei die Alpen, dat zandgebied van het Gooi, die hoge heuvelrug, je hebt die polders die je hier ook aan de rechterkant ziet, dat mooie vlakke, Hollandse groene land, je hebt die oude stadjes zoals hier het mooie oude Muiden, je hebt het Naardermeer. Dan heb je de stad Amsterdam met 180 nationaliteiten, dus het is een waterschap dat ongelooflijk divers is. Van de prachtigste oudste natuur van Nederland, met schitterend erfgoed als dat Muiderslot en mooie stadjes met hun levende landbouw en ontzettend veel inwoners die allemaal talen spreken. En om voor al die groepen dit werk te mogen doen, is gewoon heel mooi.

Roos: Ik word er ook bijna een beetje trots van dat ik hier woon! In dit waterschap.

Gerhard: En terecht, en terecht [lachend]!

[Er klinkt gelach van Roos]

Gerhard: Het is natuurlijk het mooiste waterschap van Nederland, het is toch wat!

Roos: Ja! Dankjewel daarvoor. Dit was even heel veel geschiedenis, laten we het zo over de toekomst hebben!

Gerhard: Heel goed!

[Soundscapes beginnen]

Voice over Roos: Toch fijn om iets meer te weten over waar mijn waterschapsbelasting naartoe gaat. Voor nu: op naar Dido. Net zoals in de andere waterafleveringen verplaatsen we ons naar de waterkant, waar Dido als medewerker Publiek & Educatie van het Muiderslot van alles vertelt over de geschiedenis van het water. Ze staat op haar SUP-plank, een vrij zomerse hobby, maar ook in de winter is hier van alles te doen op het water, vertelt Dido me.

[Soundscapes vervagen]

Roos: Suppen is echt iets voor de zomer, maar wordt hier in de winter ook geschaatst?

Dido: Ja, er wordt hier zeker geschaatst in de winter! Dan is het altijd heel gezellig, met koek & sopie en heel veel ijsplezier. En zelfs de slotgracht is dan dichtgevroren. Dat komt ook omdat het water niet zo diep is en een beetje uit de wind ligt, waardoor het snel dicht kan vriezen. En dan kan je een rondje schaatsen om het kasteel, en dan hopen dat het ook onder de ophaalbrug goed dichtgevroren is, dat je niet zo in een wak schaatst daar [lacht]!

[Soundscapes beginnen]

Voice over Dido: Tegenwoordig kennen we ze bijna niet meer, de strenge Hollandse winters. Maar in de 17e eeuw, toen P.C. Hooft in het Muiderslot woonde, konden de winters bar en boos zijn. Veel bewoners van Muiden leefden van de visserij. Op het moment dat de wateren bevroren waren, was het lastig om te vissen en dus ook om geld te verdienen. Ook werd er veel handel gedreven over het water wat met ijs onmogelijk werd. Gelukkig was er ook ijsplezier! Dan werden de schaatsen uit het vet gehaald en ondergebonden. Zodra men in op het ijs stapte verdwenen alle maatschappelijke grenzen. Alle verschillende rangen en standen van de samenleving waren op het ijs naast elkaar te vinden, de rijke koopman naast een boer of de adellijke dame naast de bakker. Het ijs verbond mensen. Daarnaast werd er ook openlijk geflirt op het ijs. Waarschijnlijk ken je de uitdrukking 'een scheve schaats rijden' wel. In de 17e eeuw golden de strenge calvinistische regels op het land niet op het ijs, het was eigenlijk een soort vrijplaats, letterlijk en figuurlijk.

[Soundscapes vervagen]

Roos: Nou Hilga, om maar meteen met de deur in huis te vallen, kunnen we over 100 jaar dit gesprek nog met droge sokken voeren, hier bij het Muiderslot?

Hilga: Ja, ik vind het allereerst eigenlijk wel een hele mooie vraag. Want als je hier zit, zitten we eigenlijk al met honderden jaren geschiedenis. En als je dan denkt, is 100 jaar vooruit eigenlijk helemaal niet zo ver vooruit. En dat je überhaupt al die vraag stelt, zegt dat eigenlijk al wat. Nou ja, en als antwoord op je vraag: ik denk dat we hier wel over 100 jaar nog steeds kunnen zitten, maar dat betekent wel dat er echt wel wat moet gebeuren. En wat mij betreft zijn er twee heel belangrijke dingen waar we dan op in moeten zetten: we moeten gewoon die klimaatcrisis aanpakken en dat we dus eigenlijk onze aarde niet verder verwarmen. Dat is echt gewoon basaal voor ons werk. En ten tweede: we moeten aanpassen. En we moeten natuurlijk het watersysteem, waar ik natuurlijk zelf aan werk, aanpassen richting die toekomst dat het blijft functioneren. Maar het is natuurlijk ook zo dat we niet alleen het watersysteem an sich, maar al die gebieden moeten aanpassen. En nou ja, we kijken hier om ons heen, hier is het natuurlijk heel mooi pools maar net iets verderop is er weer een woonwijk gebouwd. En het is heel belangrijk om in al die nieuwe ontwikkelingen, dus ook die nieuwe woningen en noem maar op, dat water daar de ruimte krijgt. Want als water daar niet de ruimte krijgt, dan neemt water de ruimte. En ik dat wel heel belangrijk is, dat we dat ons steeds meer beseffen. Dat willen we hier over 100 jaar nog steeds kunnen zitten, dat we echt moeten zorgen dat water medestuur, in ieder geval mee zorgt in al die ontwikkelingen van die gebieden.

Roos: En dat zijn allemaal kwesties waar jij je mee bezig houdt binnen Waternet.

Hilga: Ja.

Roos: Want daar werk jij.

Hilga: Ja.

Roos: Allereerst, wat is het verschil tussen waterschap en Waternet?

Hilga: Nou ja, het is zo georganiseerd dat de medewerkers die onder andere voor het waterschap werken bij Waternet werken. Maar Waternet heeft twee opdrachtgevers: enerzijds het waterschap Amstel, Gooi en Vecht, maar we voeren ook nog een aantal taken van de gemeente Amsterdam uit. En de medewerkers hebben zichzelf samen in een organisatie gezet als Waternet. Maar zelf werk ik met name voor de taken van waterschap Amstel, Gooi & Vecht.

Roos: Ja, en waar houd jij je dan mee bezig?

Hilga: Ik houd me bezig met dit watersysteem, wat je hier om je heen ziet. Ik noem het ook wel een beetje het hoofdwatersysteem. En dan zowel in het hier en nu, dus gewoon zorgen dat het nu functioneert, maar ook juist heel erg richting toekomst. Wat moet er in dit watersysteem eigenlijk allemaal gebeuren in de gebieden om te zorgen dat we hier over 100 jaar ook weer kunnen zitten.

Roos: En waarom is Muiden zo'n interessante plek vanuit jouw functie?

Hilga: Ja nou, wat heel leuk is aan Muiden, we zitten hier eigenlijk letterlijk op de grens van twee hele grote watersystemen. Ik heb een kaart meegenomen, die kun je natuurlijk niet zien, maar eigenlijk moet je je even realiseren: Muiden grenst aan het IJmeer - Markermeer. IJmeer - Markermeer is écht onderdeel van het hele IJsselmeergebied. Een heel groot watersysteem. Maar de Vecht, die hier ook ligt, dat is onderdeel van eigenlijk het stroomgebied van het Amsterdamrijnkanaal, het Noordzeekanaalgebied waar ook de Vecht...

Roos: En de Vecht gaat richting Utrecht?

Hilga: Nou [lacht], ja, dat is een hele leuke. De Vecht die stroomt twee kanten... dat is niet meer een rivier, dat is eigenlijk een onderdeel van een groot watersysteem. En ik kom zo even terug op je vraag!

Roos: [lachend] Ja, ik maak het alleen maar ingewikkelder!

Hilga: Want wat ik eigenlijk wil zeggen is dat dat Amsterdamrijnkanaal, Noordzeekanaalgebied waar die Vecht en de Amstel aan zitten, dat is ook 1 watersysteem. En jij geeft nu heel mooi aan van: hoe stroomt nou de Vecht? En wat hier heel bijzonder is bij Muiden: wij laten hier 's zomers water in. Vanuit het IJmeer op de Vecht. Dus daarmee stroomt het water in noordelijk deel van de Vecht, een beetje richting het zuiden. Dat doen we omdat hier heel goed zoet water vanuit het IJmeer ook kunnen gebruiken om eigenlijk polders, maar ook het Naardermeer dat net werd genoemd, voorzien van goed zoet water. Dus het is voor ons heel erg van belang dat dat water daar komt. Als je de zuidkant van de Vecht, die begint bij de Weerdsluis in Utrecht, daar laten we ook weer water in. En daar stroomt de Vecht weer van het zuiden naar het noorden. En dat komt eigenlijk samen weer op Nigtevecht, waar het het Amsterdamrijnkanaal in gaat.

Roos: Oké... nou is het cirkeltje weer rond.

Hilga: [lachend] Dan is het cirkeltje weer rond en dan om het helemaal af te maken, als je kijkt naar waterafvoer en dergelijke van het hele gebied, dan zijn we eigenlijk helemaal afhankelijk van wat er in IJmuiden gebeurt. Daar staat een heel groot gemaal- en spuicomplex. En die bemaalt eigenlijk het hele watersysteem waar de Vecht dus onderdeel van is.

Roos: En wat is de grootste uitdaging in waterbeheer vandaag de dag?

Hilga: Ehm, ja nou, er zijn heel veel uitdagingen, misschien nog even terugkomend op de waterafvoer waar ik het zonet over had. Hoe zorg je ervoor dat je droge voeten houdt? We hebben steeds meer te maken met hele hevige neerslag en dergelijke, nou we hebben de crisis van Limburg natuurlijk gehad en daar hebben we ook gezien hoeveel water opeens in korte tijd kan vallen. Nou ja, dan willen we natuurlijk deels dat we dat water af kunnen voeren hè, daar moet ons hoofdwatersysteem denk ik ook in verbreden en dergelijke. Maar ook ervoor zorgen dat je dat water meer in de gebieden zelf kunt opvangen. Dus dat is echt wel een uitdaging om ervoor te zorgen dat als die heftige piekbuien vallen, dat het in die

gebieden opgevangen kan worden en dat dat niet tot wateroverlast kan zorgen. Dus we kunnen heel veel doen met die ruimtelijke inrichting. Ja, en onze droge zomers. Daar heb ik nog wel een leuke anekdote voor.

Roos: Kom maar door!

Hilga: Ja! Nou ja, we staan hier dus bij Muiden. En in 2018, misschien heb je het nog wel gerealiseerd, toen was het dus heel droog. Er verdampt daardoor dus heel veel water. We hadden toen ook dat de Rijn minder water aanvoerde en dat betekent dus eigenlijk dat het waterpeil veel sneller zakte en we hadden overall natuurlijk heel veel water nodig. En ik vertelde net al dat we natuurlijk water uit het IJmeer gebruiken om hier die noordelijke Vecht op te laten stromen richting het Naardermeer. Maar dat waterpeil op het IJmeer was gewoon ver aan het zakken, want we waren natuurlijk op alle gebieden water aan het aftappen. En toen was het dus zo dat het zó laag werd, dat we zeiden: ja, we gaan het waarschijnlijk niet redden. Want bij de zeesluis was het eigenlijk altijd hoog genoeg. We moeten nog extra noodpompen bijplaatsen. We hebben nog wel een pomp voor het 's Gravelandvaartboezem, waar net ook zijn geweest, bij de Steenen Beer, dat is voor dit deel. Maar dat is alleen maar een klein deel, niet voor het hele Vechtsysteem. En toen hebben we letterlijk bij de Steenen Beer, daar hebben we noodpompen gehad, en ook nog bij de zeesluis. En die bij de Steenen Beer hebben ook wel bijna twee weken gedraaid om extra zoet water te voeren naar onder andere 's Gravelandsvaart en naar de Vecht. Want 1 ding wat je niet wilt is dat er bijvoorbeeld geen zoet water meer is voor onder dat Naardermeer en onze agrarische polders.

Roos: Hé, maar dit heeft dan plaatsgevonden, moeten we bang zijn dat dit dan vaker moet gebeuren in de toekomst?

Hilga: Ja, dat kun je dus wel gaan denken. Als we tenminste niet met elkaar gaan ingrijpen. Het is zo'n situatie waarvan we zeiden in 2018: dit is een situatie van eens in de 30 jaar, dat dit voorkomt. Maar met onze klimaatverandering, dan is ie in 2050 al veel vaker voorkomen. En met dat soort vraagstukken ben ik dus bezig. En wij natuurlijk niet als waterschap alleen, maar dat is echt ook samenwerking met onze andere waterschappen, rijkswaterstaat, landelijk... Hoe kunnen we nou het beste dit watersysteem en ook de hele inrichting gaan doen, zodat we het wel aankunnen en nog steeds wel zoet water kunnen voorzien.

Roos: En wat merken wij er als leken nou van dat dit echt nodig is? Want Limburg noemde je al, dat is niet te missen natuurlijk, maar hoe merken we dit?

Hilga: Nou, mensen die het getroffen hebben die merken het echt. Toevallig was gisteren het Deltacongres, dat is eens per jaar dat we online allerlei lezingen hebben gevolgd. Toevallig heb ik dan iets over Limburg gevolgd. Nou, mensen die het echt daar gevolgd hebben, hoog water, dat is echt verschrikkelijk wat daar is gebeurd. Dus dat heeft gigantische impact en dat wens je echt letterlijk niemand toe. Maar verder valt het misschien mee wat je ziet, maar we kunnen wel best wel wat doen als iedereen als burger en als bewoner.

Roos: Ja, want er is veel werk aan de winkel.

Hilga: Ja, er is echt veel werk aan de winkel, en we zeggen ook van: wij doen natuurlijk een stukje, maar je kunt ook zelf wat doen. Enerzijds begin ik weer aan het begin, kunnen we hier over 100 jaar zitten. Als eerste: het aanpakken. Hè, we kunnen allemaal ons steentje bijdragen om te zorgen dat we die klimaatcrisis niet groter maken.

Roos: Ook allemaal individueel. Waar moet ik dan aan denken? Wat zouden we kunnen doen?

Hilga: Ook individueel. Nou ja, niet 5 keer met het vliegtuig op vakantie gaan, over allemaal dingen nadenken. Weet je, daar wat bewuster over nadenken. Er zijn natuurlijk al heel veel campagnes over. En daarnaast ook het aanpassen. Ik weet niet of je wel eens hebt gehoord van het NK tegelwippen. Dat is dus strijden om: haal die tegels uit die tuinen. Er zijn 1.5 miljoen tegels uit de tenen weer gehaald. En wat zeggen we daarmee: daarmee kan weer water de grond in sijpelen en wordt het niet meteen afgevoerd. Dus je kunt ook zelf je eigen steentje bijdragen. En we zeggen echt dat je op alle schaalniveaus, dus op stoeptegelniveau, op straatniveau, op wijkniveau, op poolniveau en op hoofdwatersysteemniveau, op al die niveaus zul je dingen moeten doen om te zorgen dat we eigenlijk, nou ja, ons gebied robuuster en toekomstbestendiger inrichten.

Roos: En is er ook op het niveau van het Muiderslot, heeft die er nog een rol in?

Hilga: Nou ja, het Muiderslot, ik denk het gebouw an sich niet, maar we zijn wel letterlijk aan het kijken hè, van hoe moeten wij hier 's zomers mee toe? Wil je in de toekomst dan iets extra's nieuws bouwen in plaats van noodpompen. Maar er zijn ook wel discussies om het op langere termijn beter te maken. Nou voorlopig gaan we dat wel regelen dat we noodpompen hebben, dat als er zoiets gebeurd dat we kunnen handelen en dergelijke. Maar ja, we zitten daar wel naar te kijken.

Roos: Wel mee bezig, ja.

Hilga: Ja.

Roos: Ja. En laat ik deze vraag aan jullie allebei stellen, aan Hilga en aan Gerhard. Helemaal als hoofd van dit waterschap natuurlijk, hebben jullie nog tips om de luisteraar mee te geven hoe ze zelf wat kunnen doen aan dat waterbeheer? Laat ik bij Hilga beginnen.

Hilga: Nou allereerst, ja, ga je erin verdiepen. Ga gewoon eens een keer rondfietsen, rondwandelen. We hebben hier een heel mooi waterkeringpad wat je ook kunt lopen. Dus er zijn heel veel leuke, interessante dingen om eigenlijk te volgen en te bekijken. En daarnaast wat ik net eigenlijk al vertelde hè, ga ook zelf aan de slag.

Roos: Ja, en als je zelf rondfietst dan krijg je ook wat meer besef van de omgeving en hoe neem je dat waar...

Hilga: Ja, en verwonder jezelf eens als je op een dijk staat en kijk eens even naar beide kanten: hé, dat waterpeil staat niet hetzelfde, hoe zit dat? En bijvoorbeeld zeker in ons westen van ons gebied is dat heel mooi om te zien, dan kun je soms op een dijk staan en dan kijk je de polder in. Dat is 6 meter diep. Dan denk je echt: wow, dat is toch best wel... En daar is ook nog grasland! En daar staan huizen! En dat we dat gewoon nog met elkaar kunnen doen.

Roos: Ja, op pad! Dan worden we wat meer bewust. En jij, Gerhard? De dijkgraaf.

Gerhard: Ja, ik denk eigenlijk dat Hilga dat heel mooi heeft verwoord en dat je de neiging hebt om misschien wel naar Glasgow te kijken als je dit probleem wilt aanpakken. Dan gaat het niet om kleine dingetjes. Het gaat er echt om dat we een grote stap gaan maken naar nieuwe energie. Dat we ons energieverbruik terugbrengen. En daar kan je allemaal op je eigen manier wat aan doen. Dat is gewoon niet zo moeilijk om te bedenken. Hè, dus die aanpak is heel belangrijk want anders moet je echt zo veel aanpassingen doen, dat het echt steeds lastiger wordt. Dan wordt de puzzel gewoon heel ingewikkeld. Dus het begint met aanpakken. Iets doen aan die uitstoot en te zorgen dat die opwarming niet boven 1.5 graad uitkomt. En bij aanpassen, dat is wat we hier aan het doen zijn met elkaar, zorgen dat dat watersysteem ook voor de toekomst voor voldoende water zorgt en ook voor voldoende afvoer kan zorgen, dat begint gewoon echt in je eigen achtertuin. Dat heeft Hilga denk ik heel goed uitgelegd. Maar dat gaat ook gewoon om zorgen dat als je een keer een huis koopt of als je een huis bouwt, ik ben zelf nu een huis aan het bouwen in Hilversum, ja, ik ben echt aan het kijken om te zorgen van: hoe kan ik in mijn tuin het water wat op mijn dak valt opslaan? En dat ik kan zorgen dat de berekening van die tuin, als dat nodig is, dat ik dat niet vanuit het drinkwater doe. Dat ik op een of andere manier een regenton in mijn tuin krijg of een andere vorm van bakken... Dus wees ook zuinig op je water. Je kan het je niet voorstellen in zo'n kikkerlandje hè. Je zou toch zeggen: we hebben hier echt water zat. Nee, in die droge tijd van de zomer daar mag je best een beetje voor sparen. Als het even wat droger wordt dat je in je eigen omgeving het mooie regenwater vasthoudt voor de tijd dat er wat minder is. Dus een betere wereld begint bij jezelf.

Roos: Nou, aan de slag dus. Je hebt het gehoord. En dan kunnen we zo trots blijven op ons waterschap, hoop ik. Dankjewel!

Gerhard: Graag gedaan.

Hilga: Graag gedaan.

[Soundscapes beginnen]

Voice over Roos: Dit was Muiderslot tussen je oren. Een podcast van Rijksmuseum Muiderslot, geproduceerd door Goeie Ouwe Koeien en mede mogelijk gemaakt door het waterschap Amstel, Gooi & Vecht. De soundscapes zijn gemaakt door Thomas Hoonhout. Hij verzorgt ook de montage. Je luisterde naar een aflevering uit de reeks Water. We maakten ook een reeks over Kasteel & Collectie, een reeks over

podium en eentje over de kasteeltuinen. Alle afleveringen zijn vanaf najaar 2021 te beluisteren via je favoriete podcast app.

Wil je meer weten over de wisselende activiteiten die het Muiderslot organiseert? Ga dan naar de agenda, op muiderslot.nl.

Leuk dat je luisterde, en tot de volgende!